

Szemelvények dr. Kempler Kurt életéből és munkásságából (1926–1988)*

Légrádi Gabriella

A szerző gazdag dokumentáció segítségével eleveníti fel Kempler Kurt életét, tevékenységét. A könyvtári adatgyűjtésen túl a család és a kortárs kollégák személyes felkeresésével szerzett információk felhasználásával életszerűen mutatja be a gyógyszerészet kiemelkedő egyéniségének alakját.

1988. november 29-én vesztette el a gyógyszerésztársadalom egyik legkiválóbb tagját dr. Kempler Kurt főgyógyszerész személyében, aki aktívan vett részt Pest megye és az egész ország gyógyszerészetének életében. Kortársaink közül is sokan ismerték, tisztelték és emlékeznek, hogy mennyire szívügyének tekintette a gyógyszerészi hivatást, mennyit fáradt elismerésének, megbecsülésének érdekében.

„A gyógyszerészetnél fiatalabb szakmák nagy gonddal örködnék szakmai hagyományaik felett, igyekeznek azt minél távolabbi múltig visszavezetni, féltő gonddal szedve össze annak minden fellelhető töredékét” [1] írta kandidátusi disszertációjában, majd a gyógyszerészetről vallott meggyőződését így foglalta össze: „A gyógyszerészet fejlődésének hatékony előbbre vitele nem nélkülözheti sem a haladó tudományban rejlő morális erő tartalmait, sem a múlt hibáinak tárgyilagos kritikájából származó tanulságokat. Ha pedig nem elég erős a szakmai öntudat, amelyet így meríthetünk, fel kell – éppen a cél érdekében – kutatnunk a gyengülés okait és ki kell küszöbölnünk azokat” [1]. Kempler dr. nyomdokain haladva szükséges, hogy a fogyasztói társadalom követelményeinek megfelelni kívánó gyógyszerészek egy-egy pillanatra megálljanak és a régmúlt tapasztalataira támaszkodva építsék tovább a jövőt. A ma működő fiatalabb gyógyszerészekre is komoly felelősség hárul abban, hogy engedjük-e a szakmát csupán a pénz által sodródni, vagy összefogva a gyógyszerészetet a hagyományok és erkölcsi értékek szem előtt tartásával tovább fejlesztjük és megtartjuk a szakma becsületét.

Életútjának főbb állomásai

1926-ban született Bécsben. Szülei gyógyszerészek voltak; édesapja Csehországból származott, édesanyja Nagyszombaton született.

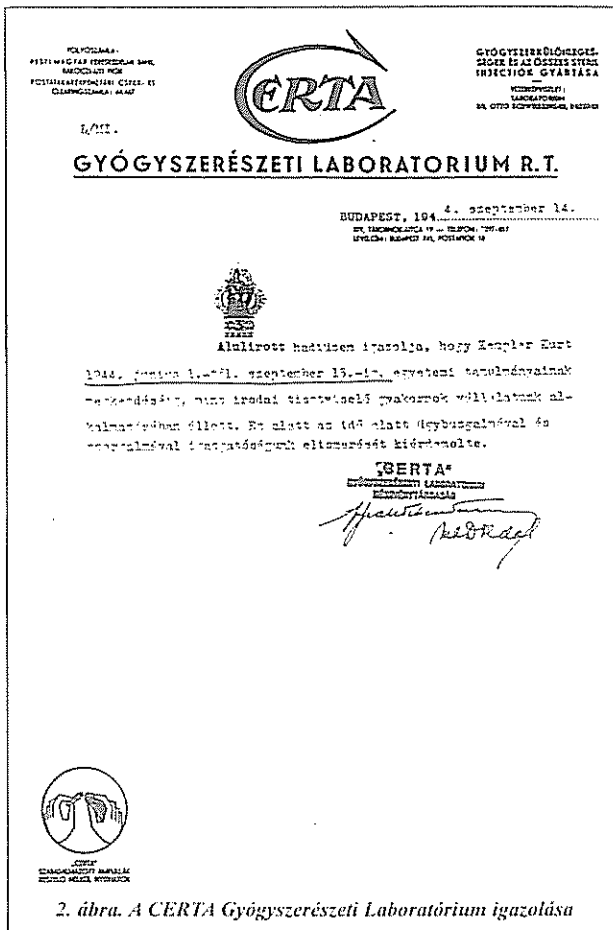
Az elemi iskolai éveit a Champagnat magyar–francia fiúiskola falai között telte el (1. ábra). E közösség légköre és az egyszerű, ám szigorú polgári család élete együttesen segítettek jellemének fejlődését, egyéniségének kiala-

1. ábra. Negyedik osztályos bizonyítvány a Champagnat iskolából

kulását. Még középiskolába járt, amikor 1942-ben édesapját munkaszolgálatra vitték, ahonnan sosem tért vissza. Ettől kezdve édesanyja egyedül nevelte. 1944-ben érettségizett Budapesten a Fáy András Gimnáziumban. Ugyanez év nyarán a Certa Gyógyszervegyészeti Laboratóriumban dolgozott, mint irodai tisztviselő gyakornok (2. ábra). A Certa akkor hadiüzemként működött, így alkalmazottai mentesek voltak a katonai szolgálat alól. 1944 őszén iratkozott be a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsész-tudományi kar Gyógyszerészi szakára, de az akkori körülmények miatt csupán két hétig látogathatta az előadásokat.

*Az 1998. május 13–16. között Kecskeméten megrendezett XXXIII. Rozsnyay Máttyás Emlékversenyen elhangzott, kiemelt díjazásban részesített és a Gyógyszerészet szerkesztőségének különdíjával kitüntetett előadás szerkesztett anyaga.

2. ábra. A CERTA Gyógyszerészeti Laboratórium igazolása

Ekkor került hivatalosan édesanyja mellé gyakornoknak a Mester utcai Madonna gyógyszertárba. Az ostrom alatt végig dolgoztak, majd a felszabadulás után hozzáálltak a gyógyszertár üzembe helyezéséhez. Közben az egyetemi tanulmányok folytatására is sor kerülhetett, így 1948-ban megszerezte gyógyszerészi oklevelét.

Mivel érdeklődési köre messze túlnőtt a mindennapi gyógyszerítési gyakorlaton, a doktori fokozat elnyerése érdekében *dr. Fritz Gusztáv* professzor disszertánsként dolgozott az EGGER gyógyszergyárban. Gyógyszerész-doktori értekezése 1949-ben készült el, s letéve a három tárgyból álló doktori szigorlatot, június 25-én vehette át a gyógyszerészdoktori oklevelet *summa cum laude* minősítéssel (3. ábra).

1950 májusában felvették az Állami kezelésbe vett Gyógyszertárak Nemzeti Vállalat Központi Laboratóriumába, mely Budapesten, a Zrínyi utcában működött. Ugyanaz év nyarán a budapesti Gyógyszertár Vállalathoz helyezték át. Onnan a Fiumei úton működő Központi Gyógyszerészeti Laboratóriumba került, majd 1951. január 1-jével közforgalmú gyógyszertárban kapott állást [2].

Úgy érezte, hogy a gyógyszerítési munka nem nyújt megfelelő lehetőséget sem szakmai fejlődéséhez, sem az általa óhajtott kutatómunkához, ezért örömmel vette jelölését az első gyógyszerész szakfelügyelő tanfolyamra. Ennek eredményes elvégzését követően a Pest Megyei Gyógyszertár Vállalat első szakfelügyelőjévé nevezték ki. Ettől kezdve tevékenysége szorosan Pest megyéhez fűzte, olyannyira, hogy közel három évtizeden keresztül tartott

ez a kapcsolat. 1954-ben vette feleségül *Szabadvány Ilona* gyógyszerésznőt, aki a körülményekhez képest nyugodt családi hátteret igyekezett biztosítani a mindig valami újon töprengő férjnek. Szintén 1954-ben vezető szakfelügyelő lett Pest megyében, majd három évvel később vállalati főgyógyszerészi megbízást kapott. Párttag nem lévén az igazgatói állást sosem kapta volna meg. Ezekben az években kezdte el a szakmai folyóiratokhoz eljuttatni írásait, mint például az akkor még egyedüli szaklaphoz az „A Gyógyszerész” címűhöz.

Szakirányú munkásságának bemutatása

Két csoportra osztva mutatom be munkásságát: egyrészt a szakmapolitikai, szervezési tevékenységét, másrészt a gyógyszerészet múltjával foglalkozó tanulmányokat tudománytörténeti szempontok szerint.

Kémpner dr. kora egyik kiváló szakmapolitikusa volt. Munkájában a gyógyszerértárhálózat – ellátás valamint a képzés – továbbképzés volt a két fő irányvonal. Tevékenységét hűen tükrözik a szakirodalomban közölt dolgozatai. Elsősorban a *Gyógyszerészet* című szaklapban jelentek meg publikációi (I. és II. táblázat), de más folyóiratokban és napilapokban is közölt a gyógyszerészettel kapcsolatos írásokat.

I. táblázat

A Gyógyszerészet című szaklapban megjelent publikációi témákra bontva

Publikációk témái	Publikációk száma
Szervezési kérdések	33 cikk
Tudománytörténeti munkák	20 cikk
Továbbképzés	9 cikk

II. táblázat

Szervezési kérdésekkel foglalkozó cikkei a Gyógyszerészet című szaklapban 1957–1958-ig

1. Pest megyei tapasztalatok a gyógyszerértárhálózat korszerűsítése terén I. (1957).
2. Pest megyei tapasztalatok a gyógyszerértárhálózat korszerűsítése terén II. (1958).
3. Pest megyei tapasztalatok a gyógyszerértárhálózat korszerűsítése terén III. (1958).
4. Az új váci központi gyógyszertár (1959).
5. A Pest Megyei Tanács Gyógyszertári Központjának új szekháza és gyógyszerraktára I. (1960).
6. A Pest Megyei Tanács Gyógyszertári Központjának új szekháza és gyógyszerraktára II. (1960).
7. A Pest Megyei Tanács Gyógyszertári Központjának új szekháza és gyógyszerraktára III. (1960).
8. Szempontok a gyógyszerértárhálózat korszerűsítéséhez (1963).
9. A gyógyszerítési árkérdésről (1964).
10. Egészségügyi felvilágosítás a közforgalmú gyógyszertárakban (1965).
11. A Magyar Gyógyszerészeti Társaság terveiről. A Gyógyszerügyi Szervezési Szakosztály (1966).
12. A munka melletti asszisztens képzésről (1966).
13. A gyógyszerítési központok szakmai és gazdasági működésének egyes ellentmondásairól (1966).
14. A gyógyszerítési munka mérőszámairól (1968).
15. A gyógyszerítési munka termelékenységére ható egyes tényezők (1970).
16. Változások a gyógyszerértárhálózat munkae-ellátásában (1972).

ELŐBÉLYEZÉS
1991. JUNE 25
Pázmány Péter Tud. Egyetem
RECTORI HIVATAL

NOS RECTOR

ET ALMA AC CELEBERRIMA
SCIENTIARUM UNIVERSITAS A FUNDATORE
PETRO PÁZMÁNY NOMINATA
LECTURIS SALUTEM.

AUDABILE MAIORUM NOSTRORUM Institutum est, ut qui honestis studiis atque artibus ingenuis sese dediderunt, eruditionis atque dexteritatis suae testimonium publicum legitimo acquirant modo. Cum itaque Ornatissimae Doctissimaeque Dominus *Kurt Joannes Kempler* —
 Artis pharmaceuticae Magister, atque de arte pharmaceutica optime meritis, quae civitate *Wien in Austria Inferioris* comitatu —
 die 23^{ae} mensis *Januarii* anno 1926° natus est, — in hac Scientiarum Universitate suam in
pharmacologia et toxicologia — — — — — ceu principali, item in *pharmacognosia* — — — — — et in
pharmaceutica — — — — — tamquam subsidiivis studiis eruditionem ac scientiam *summa cum laude* — — — — — comprobavisset:
 Eundem Ornatissimae Doctissimaeque Dominum *Kurt Joannem Kempler* — die, mense, et anno infrascriptis DOCTOREM
 PHARMACIAE pronunciamus ac declaramus, agnoscimusque illum aptum et peritum ad artem pharmaceuticam iuxta normam legum publicarum, haudquaquam
 vero qualemcunque proximam medicam exercendam. Insuper tribuimus illi privilegia omnia ac praerogativas, quibus legitime promotus Pharmaciae Doctor legibus
 vel consuetudine gaudere poterit. In quorum omnium fidem DIPLOMA HOC maiore Universitatis sigillo munitum et consuetis subscriptionibus
 roboratum Ei dari curavimus.

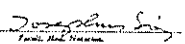
BUDAPESTINI, in Hungaria, die *decima quinta* mensis *Januarii* a. D. millesimo nongentesimo *undecimo*

Julius Kémeth

Antonius Palis

Josephus Sini

3. ábra. Gyógyszerészdoktori oklevél

17. Felmérés a közforgalmú gyógyszertárakon kívüli munkaterületeken működő gyógyszerészekről (1973).
18. Közforgalmú gyógyszertárak számának alakulása hazánkban (1974).
19. A gyógyszerügy egyes problémái a magyar népgazdaságban (1975).
20. A gyógyszerügyi munka mennyiségi mérésének és értékelésének problémái az új térítési rendszerben (1977).
21. A gyógyszerterítés új rendszerének néhány tapasztalata (1978).
22. A gyógyszerügyi középkáderezés fejlődésének fontosabb csomópontjai (1979).
23. A gyógyszertárak vezetőinek jogállásáról (1980).
24. Az anyagi érdekeltség és a differenciált bérezés gyógyszerügyi alkalmazásának problémái (1981).
25. A gyógyszerészképzést befolyásoló egyes tényezőkről (1981).
26. Gyógyszerügyi központok rendszerszemléletű vizsgálata (1983).
27. Szabályozó változások és hatásuk a gyógyszerügyi központokra (1983).
28. A gyógyszerügyi központok és az MGYT területi szervezetének életéről I. Pest megye (1983).
29. Megoldatlan kérdés: a gyógyszerek árrendszere (1984).
30. A szervezési feladatok jelentősége a gyógyszerügyi területen (1986).
31. Gyógyszerész-képzettségük részaránya kétszáz év legnevezetesebb magyar személyiségei között (1987).
32. Adatok a gyógyszerüzemeltetés hazai sajátosságainak kialakulásáról (1988).
33. Adatok a gyógyszerészek társadalmi elismertségének vizsgálatához az idő függvényében (1988).

Többnyire szervezési kérdésekkel foglalkozott. Felelőse elmondása szerint Kempler dr. a tettek embere volt, munkáját a célszerűség jellemezte, hogy minél kisebb ráfordítással minél nagyobb hasznot lehessen elérni. 1957 és 1963 között cikksorozatban foglalkozott Pest megye gyógyszerterületének korszerűsítésével, illetve a központ székházának létrehozásával [3, 4, 5].

Ez motiválta a gazdálkodás terén is, melyre néhány közleménye címéből és tartalmából is következtethetünk. Igyekezett a gyógyszerügyi munka gazdaságos megszervezését biztosítani, foglalkozott a gyógyszerügyi munka mérőszámaival [6], a termelékenységre ható tényezőkkel [7], a munka mennyiségi mérésének és értékelésének problémáival [8].

Egyik interjúalanyom szavai szerint Kempler dr. zsenialitása az volt, hogy szocialista miliőben kapitalista gazdaságpolitikát valósított meg és így hozott létre Pest megyében országosan is elismert, jól szervezett gyógyszerellátási rendszert. Szakmai vezetőként igen szoros kapcsolatot tartott a gyógyszertárakkal. Rendszeresen és gyakran látogatta, ellenőrizte azokat. Hangsúlyozottan figyelemmel kísérte a hiánycikkek kérdését, problémáját és megoldását. Volt idő, amikor zakója felső zsebéből minden reggel két cédula kandikált ki, az egyik a hiánycikkek, a másik a napi feladatokat rögzítette. Komoly harcot vívott a magisztrális díj és a munkadíj megkülönböztetéséért. Többször írt a gyógyszerek árkérdéséről. Nem mindenben értett egyet az akkori szocialista elkép-

zelésekkel. Tisztán látta, hogy a problémák „jelentős része arra is visszavezethető, hogy ellentmondás van a vállalati formában működő gyógyszerügyi központok, valamint az őket irányító és ellenőrző szervek között... [9]”. Minden igyekezetével azon volt, hogy a maximális ellátás biztosítható legyen. Elképzelése, hogy a gyógyszerügyi központok állami költségvetési intézményekké alakuljanak és majdan a lakosság gyógyszerellátása teljesen ingyenessé váljon utópia maradt, hiszen a 80-as évek végétől a piaci viszonyok egyre inkább kezdték éreztetni hatását a gyógyszergazdálkodásban is [10].

A megfelelő szervezethez és ellátáshoz hozzátartozik a jól képzett szakemberek jelenléte is. Épp ezért igen fontosnak tartotta, hogy a gyógyszerészek és asszisztensek magas színvonalú szakmai tudással bírijanak. Már a 70-es években jól látta, hogy a gyógyszerészek társadalmi megbecsülése akkor és azáltal fog nőni, ha a gyógyszerésztárban minél kevesebb manuális és minél több irányító feladatot fognak ellátni [10].

Saját maga három szakképesítést is szerzett, 1973-ban kémiai gyógyszerellenőrzésből, 1974-ben gyógyszerügyi szervezésből, 1980-ban egészségügyi-gyógyszerügyi igazgatásból. Szigorú és következetes ember lévén magas követelményeket támasztott beosztottaival szemben. A legmagasabb mércét mindig saját magának állította fel. Érdekességként említem meg, hogy szerette volna elvégezni az orvosi fakultást is, de abban az időben egy embernek csak egy diploma megszerzése volt lehetőleg.

1971-től a Gyógyszerészeti évkönyv szerkesztője. Az utolsó általa szerkesztett évkönyv 1987-ben került kiadásra.

A Magyar Gyógyszerészeti Társaság védnöksége alatt készítette el a legnagyobb terjedelmű összefoglaló munkáját a Gyógyszerészeti Kódex-et.

Gyógyszerésztörténeti munkássága

Fontosnak tartotta a szakma múltjának alapos ismeretét, annál is inkább, hiszen amikor nem lehetett nyíltan véleményt mondani az aktuális dolgokról, a múlt eseményeiből próbálta megvilágítani a jelen következményeit. Tulajdonképpen ez irányította a gyógyszerészet története felé.

E témakörben írt első cikke a morfin felfedezéséről és előállításáról a Gyógyszerészet 1962. évi egyik számában olvasható [11]. Több neves gyógyszerész, vegyész és kémikus életrajzával foglalkozott, többek között Rozsnyay Mátyásról is készített életrajzot, mely az Orvosi Hetilap hasábjain jelent meg [12].

1964-ben jelent meg A gyógyszerek története című könyve, melyet 1984-ben bővítve másodszor is kiadtak.

Kandidátusi munkája „A magyarországi gyógyszerészet a századfordulón” címmel könyv alakban is megjelent. Ebben foglalkozott a közegészségügyi helyzettel, a gyógyszerésztárak jogállásával, a szakma reformtörekvéseivel, az érdekképviseleti szervekkel, a gyógyszerészképzés kérdésével, valamint a gyógyszerészeti tudományok fejlődésével [13].

Írásai közül leginkább az államosítás történetét hitelesen dokumentáló 1988-ban közreadott sorozatra hívnám fel a figyelmet. Amikor ezt közölte, a téma még tabunak számított. Dolgozatában szinte lépésről lépésre tárta az olvasó elé a gyógyszerésztárakat érintő erőszakosan végrehajtott államosítási intézkedéseket. Ez ma már történelem, de sokan vannak még közöttünk (akár családtagok is), akik személyesen átélték az 1950-es év szomorú eseményeit. A cikksorozat a kutatásain alapuló előzmények részletes közlése után személyes visszaemlékezésekre támaszkodva mutatja be, hogy hogyan tudták az akkori körülmények közepette is megőrizni méltóságukat, szakmaszeretetüket, hivatástudatukat a gyógyszerészek. Napjainkban is aktuális e sorokat újból elolvasni és levonni a tanulságot a jelen és a jövő számára [14, 15, 16].

Közéleti tevékenysége

Kempler dr. alapvetően szűkszavú, a reflektorfény nem kedvelő ember volt. Több személyes ismerőse megjegyezte, hogy egy-egy összejövetelen, megbeszélésen fontos volt a jelenléte. Úgy is lehetne fogalmazni, jelenlétének súlya volt. Több szervezet munkájában is részt vett, pl. tagja volt az Országos Gyógyszerészeti Intézet szakmai kollégiumának, az Orvostörténeti Múzeum és Könyvtár Tudományos Tanácsának, alelnöke volt a Magyar Orvostörténelmi Társaságnak.

A Magyar Gyógyszerészeti Társaság országos vezetőségi tagja, a Gyógyszerügyi Szervezési Szakosztály elnöke és a Gyógyszerésztörténeti Szakosztály vezetőségi tagja volt [17].

Sokrétű tevékenységével több tudományos és szakmai elismerést szerzett, de az igazi célja a szakma társadalmi elismertségének növelése volt. Több alkalommal kapta meg az „Egészségügy Kiváló Dolgozója” illetve a „Kiváló Dolgozó” kitüntetést. 1959-ben kiváló gyógyszerész, 1978-ban a Pest Megyei Tanács Flór Ferenc emlékérmével tüntették ki. 1983-tól a SOTE címzetes egyetemi docense.

A fiatalok ideálokat szeresnek, példaképeket állítanak maguk elé, akiket követni akarnak. Így állhat követendő példaként a mai magyar fiatal gyógyszerészek előtt Kempler doktor is.

* * *

A szerző ezúton is szeretné köszönetét kifejezni mindazoknak, akik útmutatásaikkal hozzásegítették a dolgozat összeállításához. Külön köszönet illeti *Kemplerné Szabadvány Ilona* gyógyszerésznőt, aki maximális jóindulattal és segítőkészséggel támogatta a szerzőt munkájában.

* * *

Köszönettel tartozom továbbá mindazoknak, akiket az információgyűjtés során felkerestem, így többek között: *dr. Brantner Antalnak, dr. Grábarits Istvánnak, Nagy Vajdas Mátvának, Ruby Ernőnek és Molnár Ferencnek*, akik segítettek az adatok összegyűjtésében.

IRODALOM

1. *Kempler K.*: Kandidátusi disszertáció 1978. 1. old. – 2. *Kempler K.*: Önéletrajz Budapest, 1951. február 18. – 3. *Kempler K.*: *Gyógyszerészet 1*, 151–154 (1957). – 4. *Kempler K.*: *Gyógyszerészet 2*, 59–63 (1958). – 5. *Kempler K.*: *Gyógyszerészet 2*, 227–231 (1958). – 6. *Kempler K.*: *Gyógyszerészet 12*, 467–469 (1968). – 7. *Kempler K.*: *Gyógyszerészet 9*, 344–347 (1970). – 8. *Kempler K.*: *Gyógyszerészet 12*, 460–463 (1977). – 9. *Kempler K.*: *Gyógyszerészet 19*, 335–338 (1975). – 10. Brantner Antal *Gyógyszerészet* ünnepi különszám 31–32. old. 1997. május 16. – 11. *Kempler K.*: *Gyógyszerészet 6*, 185–189 (1962). – 12. *Kempler K.*: *Orvosi hetilap 114*, 1118 (1973). – 13. *Kempler K.*: *A magyarországi gyógyszerészet a századfordulón (1888–1914)* Budapest, 1984. – 14. *Kempler K.*: *Gyógyszerészet 32*, 89–94 (1988). – 15. *Kempler K.*: *Gyógyszerészet 32*, 151–156 (1988). – 16. *Kempler K.*: *Gyógyszerészet 32*, 197–203 (1988). – 17. Szerk. közlemény: *Gyógyszerészet 33*, 115–116 (1989).
- G. Légrádi: *Selected passages from the life and activity of Dr. Kurt Kempler (1926–1988)*

Érd. Hivatalnok út 52. – 2030

A **Bottigelli & C. S. P. A.** speciális patikai berendezések gyártója és a világszerte ismert Cosmos és Stratos fiókrendszerek előállítója keres a patikahálózatban már bevezetett ügynököket vagy felajánljuk cégünk képviselőjét termékeink bevezetésére és propagálására alkalmas személynek Magyarországra.

Bottigelli & C. S. P. A.

Italia – Milano 20144 – Via G. Boni, 32.

Tel.: 0039-02-4981641

Fax: 0039-02-48004695

Most rendkívüli árengedményt tudunk nyújtani azoknak a patikáknak, amelyek közvetlenül a Milánói székhelyünknel vásárolnak.

Correspondence will be in English language.